



Nils Ahlins gata 19
271 39 YSTAD
0411-190 14
militarmuseet@ystad.nu
www.ystad.nu/militarmuseet

Militärmuseets Skrifter.



Soldattorpets historia.

Skrift nr: 22.

Sammanställt av Per Nordh



Donator Greve Claes C. Piper
Krageholm

SOLDATTORPET

Ett par kilometer öster om Ystads centrum ligger ett gammalt soldattorp i Sandskogen.



Den förste soldaten som fick ta det då nya torpet i besittning var en Årsjöbo, Per Andersson Spjut. Efter några år fick han avsked. Efter Spjut kom Nils Håkansson Fingal från Bjersjö. Han var alltid nykter och en god soldat. Den tredje och siste på roten 23 av Herrestads Kompani i Årsjö, Sövestads socken, blev sonen till en av rotebönderna, Per Persson. Han erhöll soldattjänsten och namnet Holst 1899. Han och hustrun Johanna brukade torpet och skötte tjänsten med den äran till 1902.

När indelningsverket upphörde 1901 tjänade torpet som arbetsbostad under Karlstorps gård. Den siste som bodde i torpet var Göran Hansson.

I ett gåvobrev daterat den 30 september 1950 överlät greve Claes C Piper, Krageholm, soldattorpet beläget å fastigheten Årsjö 1 till Södra Skåningarnas Kamratförening. Av gåvobrevet framgår att: "därest Kamratföreningen i framtiden skulle komma att upphöra är det min önskan att torpet övergår till staden Ystad".

Genom Kamratföreningens försorg och med bistånd av regementet och kommunen nedmonterades torpet och flyttades till Sandskogen, där det ånyo uppfördes 1951.

FÖRBEREDELSE OCH UPPFÖRANDE

Protokoll fört vid sammanträde ang soldattorpet. Hållet å officersmässen i Ystad den 7/4 1951.

Närvarande:

Överste Gilbert Nordqvist, direktör William Raihle, konsul Hugo Schultz, stationskarl Hjalmar Ekelund, stadsarkitekt Rune Welin, museiintendent Nils Olsson, stadsombudsman Sven Carlquist, borgmästare Hans Johansson, kapten Rutger von Post, regementsintendent Bertil Olsson samt vid protokollet Eric Anderson.

Av protokollet framgår:

- Att om det soldattorp som skänkts av greve Claes C. Piper, Krageholm, diskutera förflyttning, återuppförande och placering i Sandskogen
- Beslöts att godkänna de av stadsarkitekt Welin uppgjorda ritningar å torpet. Dels uppmättningsritningar och dels ritningar för återuppförandet.
- Förslaget om öppna spisen och taket av halm följdes av en livlig debatt
- Fastställdes att eldning endast skulle ske vintertid
- Direktör Raihle framförde förslag att tillgodose skyttegillet behov av expeditiionslokaler och förråd i torpet. Regementschefen och kapten von Post tvivlade på att något sådant kunde godkännas. Något beslut fattades inte, men flera av de civila deltagarna i sammanträdet instämde i direktör Raihles förslag
- Stadsarkitekten bedömde kostnaderna att flytta torpet till omkring 20 000 kronor
- Direktör Raihle föreslog donatorer för att genomföra förslaget att flytta och uppföra torpet. Donatorerna borde lämna material till byggnaden för ca 500 kronor vardera och det beslöts att vända sig till nedanstående personer: bankdirektör Jonason och disponent Wedmark – tegel, Svenssons Träindustri – timmer, Nyrea, Bengtsson – elinstallationer, Nyrea, Hjalmar Jacobsson – sanitära anordningar, Ystads stad – hydrofor, I7 – transporter, Kockums – kylskåp, Erichs jr – rostfritt, Ballingslöv – snickerier, Jitedörrar, Åstorp – dörrar
- Ansökan om byggnadstillstånd hade uppgjorts av stadsarkitekten och han åtog sig att snarast uppgöra arbetsbeskrivning.

Dåvarande kasernofficeren kapten P W Stenström svarade för stor del av insamlingen av pengar och materiel. Folk ur alla samhällsklasser, företag av olika storleksordning och Ystads stad skänkte stora belopp.

Nedtagningen av Soldattorpet å fastigheten Årsjö 1 leddes av överfuriren Mauritz (Boston) Nilsson. Sedan materialet kommit på plats i Sandskogen började uppbyggnadsarbetet av byggmästaren E. Bartoft den 23 juli 1951.

Restaureringen stod under ledning av stadsarkitekten Rune Welin och museiintendenten Nils Olsson. Vissa ändringar hade måst göras. Fåhus, loge och lada, torfhus och herrbergshus fick inte plats. Boningsrummen är i samma skick som de vanligen var under indelningsverkets tid.

Halmtaket till torpet vållade svårigheter. Den som skulle lägga taket ville inte göra detta förrän efter betupptagningen d v s i december månad. Anbudet på halmtaket bestod av arbetskostnad 750 kronor och halmen 800 kronor. Anbudet ansågs för dyrt. Slutlösningen blev en takläggare från Kåseberga som med vass från Gamleå lade taket. Klart den 19 november.

Elkraftförsörjningen till torpet och nya skjutbanan vållade stora besvär. Fortifikationsledningen kunde inte garantera en lösning den närmsta tiden och Ystads stad begärde 74 000 kronor för att lägga ut ledningar. Sydkraft löste problemet på sikt.

INVIGNINGEN

Lördagen den 16 december 1951 kl. 11 00 gav regementschefen överste Gilbert Nordqvist, till vänster, signalen till invigningen.



Generalen Samuel Åkerhielm, till höger, högtidstalade och avslutade med: "För framtiden skall detta torp förvaltas av regementets livskraftiga Kamratförening. Dess styrelse har önskat få hedra torpets främsta

tillskyndare med sin högsta utmärkelse – sin guldmedalj

Jag får bedja medaljörerna träda fram, nämligen

Donator Greve Claes C. Piper

Arkitekt Rune Welin

Kapten P.W. Stenström

Museiintendent Nils Olsson

Byggmästare E. Bartoft

Jag får bedja regementets gäst f d soldaten Per Andersson-Holst (i mitten) hissa flaggan vid det återuppståndna torpet, varmed det härmed förklaras invigt."

Förvaltare Nils Sjö Dahl svarade för trakteringen av glögg och kakor till sammanlagt över 1 000 personer.

Därmed var såväl skjutbanan som soldattorpet i Sandskogen invigda.

Bland hedersgästerna vid Kamratföreningens lunch var översten Torsten Winberg.

SANDSKOGEN

Genom ett avtal mellan Kungl. Arméförvaltningens Fortifikationsstyrelse och Ystads stad 1943 kunde regementet disponera en stor del av Sandskogen för övningar utan arrendekostnader.

Förlägningsfrågan för Södra Skåningarna aktualiserades ånyo i slutet av 1947. Skulle regementet i sin helhet förläggas till Ystad eller till Revingehed? Ystads styrande tillsatte I7-kommittén under ledning av Artur Sandström. Riksdagsbeslutet 1949 blev att dubbelförläggningen Ystad-Revingehed bibehölls. Ystad ställde upp för sitt regemente och överlät till Kronan med full äganderätt, utan ersättning, markområden om sammanlagt 325 har. Vidare förband sig staden "att med 270 000 kronor bidra till kostnaderna för en ny skjutbana".

KONTRAKT OCH AVTAL

Den 26 mars 1952 tecknades kontrakt mellan Ystads stad, Planteringsstyrelsen och Södra Skåningarnas Kamratförening. Av kontraktet framgår:

"Till Kungl. Södra Skånska Infanteriregementets Kamratförening utarrenderas området nr 1001 i Ystads sandskog innehållande 1 600 kvadratmeter på en tid av trettio år, räknat från den 1 januari 1952, eller till den 1 januari 1982, mot en årlig avgift av kronor Fem (5:-)".

Kontraktet undertecknades av Ernst Green, Planteringsstyrelsens ordförande och regementschefen Gilbert Nordqvist.

Ett särskilt avtal, Sandskogsavtalet, upprättades vari bl a föreskrevs att besiktning skulle ske vart femte år. Regementschefen, SF-ordföranden, DK-ordföranden, regementets skogvaktare och länsjägmästaren svarade för kontrollen. Efter en skön heldag i skogen bjöd Ystads stad på middag.

NYA TIDER

Efter 49 år slog kommunens livsmedelsinspektör till. Vid Miljö- och Byggnadsnämndens inspektioner den 10 augusti 2000 och 9 maj 2001 konstateras att handtvättställ saknas, att diskmaskinen är placerad utomhus och temperaturen i förvaringskylen är för hög. Nämnden beslutade att handtvättställ måste sättas in, diskmaskinen placeras inomhus, engångsservis skall användas och slutligen att smörgåsar och bakverk icke får tillagas i torpet.

Kamratföreningen överklagade kommunens beslut. Ärendet översändes till länsstyrelsen för prövning. Beslutet blev att smörgåsar och bakverk får tillagas på plats och att diskmaskinen skall placeras inomhus. Kaffeserveringen var öppen endast enstaka dagar 2001. "Folket i Ystad med omnejd har blivit friskare när en farlig smittkälla stängdes" skrev Bertil Persson i YA den 22 december 2001.

Den 23 september 2001 på extra årsmöte beslutades om Soldattorpets framtida existens. Vid samma tillfälle fastställdes stadgarna för föreningen Soldattorpet i Ystad. Föreningen är en underavdelning till Kamratföreningen

Kamratföreningens styrelse med ordföranden Gert Nilsson i spetsen beslutade att bygga ett nytt kök i anslutning till torpet för att uppfylla samtliga miljökrav. Bygglov beviljades och "byggmästare" blev Jan Andersson med bistånd av Thomas Nilsson, Nils Jarl och Sigvard Ahlm. Rolf Johansson svarade för VVS-arbetena, Mats Olsson för elinstallationerna och Claes Holst var gjutmästare. Kerstin och Gert Nilsson "höll liv" i kadern.

Tillbyggnaden invigdes den 14 maj 2002.



AVSLUTNING

Riksdagen fattade den 13 december 1996 beslut om att regementet i Ystad skall läggas ned. Militär övningsmark återlämnas till kommunen enligt avtal 1952.

Staten – Fortifikationsverket äger och förvaltar Ystad Sandskogen 2:31, dvs områdena vid skjutbanan och Soldattorpet. Området arrenderas av Södra Skåningarnas Kamratförening.

”Må denna byggnad ännu fastare binda samman regementet med bygden och må den påminna Södra Skåningarna av idag om deras förfäders strävan och gärning”.

(General Samuel Åkerhielm, 16 december 1951)

Soldattorpet-museet i Ystads Sandskog lever vidare.

SAMMANFATTNING

I tillkomsten, driften och utvecklingen av Soldattorpet har nedanstående personer verkat.

Claes C. Piper	Gilbert Nordqvist	Eric Anderson
P.W. Stenström	E. Bartoft	Rune Welin
Nils Olsson	John Andersson	Hjalmar Ekelund
Artur Sandström	William Raihle	Hugo Schultz
Sven Carlquist	Hans Johansson	Bertil Olsson
Rutger von Post	Josef Tännander	Ernst Green
Erik Johnsson	Nils A. Sjödahl	Mortimer Agardh
Soldaten Holst	Samuel Åkerhielm	Gustaf Spjut
August Wiking	m fl donatorer	

- 1951-06-22 Platsen fastställs
- 07-23 Arbetena påbörjas
- 08-13 Gjutgrus levereras
- 10-07 Takstolarna resta
- 10-23 Halmtaket blev vass från Gamle å
- 12-16 Invigning

ARRENDATORER

Fru Pahlsson	1951-1953
Ebba och John Öhrström	1953-1980
Bertil och Viwan Nilsson	1980-2003
Birgitta Ewald	2003-

KÄLLOR

- Ystadiana 1988, 1995 och 1997
- Södra Skåningarna 1811-2000
- Södra Skåningarnas Kamratförenings tidning
- Bertil Persson YA
- John Andersson "Soldattorpet i Ystad 1964"



PERSONALVÅRDSASSISTENT
ERIC ANDERSSON
DRIVANDE KRAFT BAKOM
SOLDATTORPETS TILLKOMST 1951



Soldattorpets Kaffestuga

Njut av kaffe, bombakat, frallor, fräsiga våfflor och glass i Ystads sköna Sandskog. Servering både inom- och utomhus. Öppet dagligen kl 10-18 maj-augusti.

Vi finns vid vägen genom Sandskogen Ystad-Simrishamn.
Tel. 0411-130 21

Layout Jan-Olof Fridenman